

Mladinska matica

»SLOVENE« O »TESLI«:

Če človek piše o kakem velikanu elektrotehniku, ki je v zadnjih 50 letih nastala iz skromnega oddelka fizike; je nujno prisiljen podati nekaj osnovnih naukov iz razvoja. Nikjer pa ni opis razvoja tako opravičen, kakor pri N. Tesli, ki je s svojimi genialnimi odkritji dal pogon silnemu razmahu elektrotehnike. Zato je pisatelj izbornu združilo z življenjepisom N. Tesle osnovne pojme in nazorno pojasnil, kaj je elektrika, električni tok, indukcija in na kakšnem principu delujejo generatorji za istosmerni in izmenični tok. V nadaljnji razvoj pa je odločilno že posegel Nikola Tesla in zato obdeluje pisatelj razvoj hkrati z življenjepisom slavnega slovenskega elektrotehnikarja. Nazorno si razlaga in opisuje, kako je N. Tesla odkril monofazne toke, izumil zanje generatorje in motorje. Prav gotovo najzanimivejše poglavje so Teslovi visokofrekvenčni tokovi in njegova znanstvena raziskavanja, ki so ustvarila podlago moderne radiotehnike. — Osnovne razlage kakor tudi življenjepis so pisani v poljudnem slogu, tako da bo mladina z veseljem segala po tej tako koristni knjigi. Zelo in delo velikega izumitelja bosta navdušila marsikoga, ki bo hotel v svojem poklicu doseči podobne uspehe. S tem bo knjiga poleg svojega izobraževalnega dosega tudi svoj vzgojni namen, čeprav s tem nečemo trditi, da je tudi starejši ne bo vzel z veseljem v roke in prečital, ne da bi vstal od mize.

KNJIGE MLADINSKE MATICE

1. Kresnice VI.
2. Bogomir Magajna: Brkonja Čeljustnik.
3. Marija Kmetova: Lovci na mikrobe.
4. E. Deržaj in A. Černejeva: Za veselo in žalostne čase.

Letos bodo prvič vse 4 knjige ilustrirane.

Brkonja Čeljustnik bo imel okrog 20 velikih ilustracij, enega naših najboljših ilustratorjev, Božidarja Jakca. Letos izide prvič v rednih publikacijah slikanica v 4 barvnem tisku na boljšem papirju, ne da bi ceno zvišali.

Otroci se bodo za knjige kar trgali. Prav verjetno je, da publikacije zmanjkajo. V tem primeru jih dobijo le tisti, ki jih pravčasno naročijo.

mm Cenjenim poverjenikom in vsemu učiteljsstvu v znanje in ravnanje:

1. Knjige Mladinske matice izidejo za Ljubljano, kjer bo prej konec šolskega leta že pred 15. junijem. Kmalu nato se bodo razposlale tudi v druge srece.
2. Knjige dobijo samo oni člani, ki so plačali vseh 9 obdobjev po 2.50 Din.
3. Kdor ni plačal vseh števk »Našega roda«, dobi naše redne publikacije le, če naknadno naroči še ostale številke.
4. Novi naročniki se bodo sprejemali le v toliko, kolikor bodo pač knjige na razpolago.
5. Ker sta zmanjkali 1. in 2. številka »Našega roda«, dobijo novi naročniki knjige in 6 številka lista za 1950 Din.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

S 25. seje M. M.

1. Sklene se, da dobijo »Kresnice« novo naslovno stran.

Naslovna stran »Lovec na mikrobe« naj bo enostavna, morda z malim klišejem.

2. Potrdi se naklada od 21.000 izvodov na navadnem in 100 izvodov na luksuznem papirju.

3. Zaenkrat vezemo 500 izvodov knjig vsake vrste.

4. Naj se vežejo tudi vsi rezervirani izvodi »Našega roda«. Izvodi na finejšem papirju naj se vežejo v celo platno.

Rezervirane izvode »Našega roda« smo dali vezati, večinoma v polplatno, izvode na finejšem papirju pa v celo platno. Nekaj izvodov smo vezali s platnicami posameznih števk, kjer so uganke in križaljke. Šole, ki bi želele raje take izvode, naj to posebe navedejo.

Šolski radio

— r XXXI. teden. V torek dne 30. maja bo predaval g. Miroslav Zor »O vodovju naše zemlje«.

Razpored: 1. Morje; — razmerje med morjem in suho zemljo — globina morja — morska obala — morska sol — toplota morske vode — barva in svetlikanje morja — bičavica — morski tokovi in valovanje. 2. Tekoče vode; — izviri, toplice in slatine — poročje — razvodje — struga in tok vode — erozija — izliv reke. 3. Jezera; — postanek — velikost — globočina in višina.

V petek dne 2. junija bo obravnaval gosp. Pero Horn vzgojno temo: »Pozabil sem«. Razpored: 1. Uvod. 2. Kdaj in kako pozabim. 3. Nalogo sem pozabil napisati. 4. Kako se odvadim pozabljanja.

Naše šolstvo in prosveta

O SPREJEMU NOVINCEV V GLUHONEMNICO ZA ŠOLSKO LETO 1933./34.

Kraljevska banska uprava je določila glede sprejema učencev in učenk v gluho-nemnico nastopno:

V gluho-nemnico v Ljubljani se sprejemajo ob pričetku šolskega leta 1933./34 vno-vič gluho-nemi otroci na prošnjo roditeljev ali njih namestnikov.

Pogoji za pripust k pouku ali za sprejem v zavod so:

1. gluho-nemnost ali tolika stopnja gluhosti, da se otrok s poslušom ne more naučiti glasovnega govora;
2. izpolnjeno sedmo in še neprekoračeno deseto leto življenja;
3. primerna telesna zmožnost in sposobnost za izobraževanje.

Od sprejema so brezpogojno izključeni bebasti, slaboumni in božjastni otroci, potem otroci, ki so neozdravljivo bolni ali pa imajo težke telesne hibe. Prav tako se ne morejo sprejeti otroci, katerih govorila so nezmožna, da bi se naučili glasovnega govora, nadalje otroci, ki so zelo kratkovidni in otroci, ki motijo posteljo.

Sposobnost za izobraževanje se dokaže s posebno preizkušnjo, ki jo je prebiti v zavodu, dan in ura te preizkušnje se razglasita ob svojem času.

Gojenci, katerih starši so zmožni plačevanja, morejo za dobo svojega izobraževanja dobiti stanovanje in hrano v zavodu proti plačilu zneska, ki ga določi oblast sporazumno s starši.

Če se dokaže ubožstvo, se preskrbovalni stroški lahko znižajo ali popolnoma izpreledajo.

Notranji gojenci dobivajo vso preskrbo v zavodu, vendar jih morajo tisti, ki so jih

dolžni preživljati, preskrbeti z vrhno obleko, obutvijo, potrebnim perilom i. dr. Notranji gojenci morajo prinesiti s seboj v zavod nastopne potrebščine v dobrem stanju in za-znamovane, in sicer dečki: 2 gornji obleki, klobuk in zimsko suknjo, 2 para čevljev, copate, 4 srajce, 4 spodnje hlače, 4 pare nogavic, 6 žepnih robcev, 2 rjuhi in če mogoče, odoje, 2 brisači, dežnik, krtačo za čevlje in obleko, ščetko za zobe, loščilo in košček mila; deklice: 2 gornji obleki, klobuk ali ruto in zimsko jopo, 2 para čevljev, copate, 4 srajce, 4 spodnja krila, 4 hlače, 3 naprsne jopice, 3 predpasnike, 4 pare nogavic, 6 žepnih robcev, 2 rjuhi, in če mogoče odoje, 2 brisači, dežnik, krtačo za obleko in čevlje, ščetko za zobe, loščilo in košček mila.

Prošnje za pripust k pouku ali za sprejem notranjih gojencev v zavod naj se vložijo do dne 5. junija 1933 pri podpisnem ravnatelju.

Prošnje je opremiti z nastopnimi listinami:

- a) z rojstnim listom,
- b) z izpričevalom o cepljenih kozah,
- c) z zdravniškim izpričevalom o gluho-nemnosti z napovedjo, kako je nastala, o telesni zmožnosti in duševni normalnosti,
- d) z domovinskim listom,
- e) s šolskimi naznanili, če jih otrok ima.

Kdor prosi, da bi se otrok sprejel za notranjega gojenca, mora vrhu tega priložiti izkaz o imovini ali zavezano pismo, da bo plačeval letno oskrbino, ki jo določi kraljevska banska uprava v Ljubljani, ali pa naj priloži ubožno izpričevalo, napravljeno v zakoniti obliki. Ravnateljstvo si pridržuje pravico, da se prepriča o točnosti imovinskih podatkov.

Solska upraviteljstva naj objavijo gornji razglas na krajevno običajen način zlasti staršem šoloobveznih gluho-nemnih otrok.

Inozemsko šolstvo in učiteljsvo

PROSVETNA UPRAVA IN ŠOLSKO NADZORSTVO V GRČIJI.

Ne gre tu za državo, ki stoji danes na čelu ljudske kulture in civilizacije in kjer so se porodile nove pedagoške misli in nove oblike in prakse. Morda ravno radi tega bo in-teresantho pogledati na kak odziv so naletele nove teorije in prakse v sosednji balkanski državi, katere življenje se ne razlikuje mnogo od našega.

V proučevanju teh razmer pade tuju v oči posebno velika pažnja, ki jo posvečajo pedagoški izobrazbi srednješolskih profesorjev. V to svrhu so osnovane tri ustanove: profesorska šola, pedagoška akademija in dve eksperimentalni šoli. Profesorska šola traja dve leti in jo morejo obiskovati vsi srednješolski profesorji do 40. leta. Ves ta čas imajo dopust s celotno plačo. Povrnejo se jim tudi potni stroški za potovanje v Atene, kjer se ta šola nahaja, kakor tudi povračilo potnih stroškov nazaj na službeno mesto. — Pedagoška akademija traja tudi dve leti in je namenjena samo onim profesorjem, ki želijo poučevati na učiteljskih šolah. Kandidati morajo imeti univerzitetno diplomu. Ta šola ni isto, kot so naše pedagoške šole. Vsako leto sprejme do 60 slušateljev z istimi olajšavami, ki jih imajo tudi slušatelji profesorske šole. Ta akademija je osnovana z namenom, izvesti reformo osnovne šole v smislu novih pedagoških idej; novo šolo morejo ustvariti samo novi učitelji; medtem nastane vprašanje, ali morejo priti novi učitelji iz šole, v kateri poučujejo stari profesorji t. j. profesorji s

KNJIGARNA

UČITELJSKE TISKARNE
Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

starimi idejami, starimi metodami, ki samo predavajo in vsiljujejo svoje znanje svojim učencem? V sled tega mora začeti reforma osnovne šole z reformo profesorskega zbora na učiteljskih šolah. Obstojata tudi dve eksperimentalni šoli, ki sta prideljeni laboratorijema eksperimentalne pedagogike in psihologije na univerzah v Atenah in Solunu. Obe obstojata iz klasične gimnazije, iz ene enorazrednice in ene sestrazredne osnovne šole. Gimnazija služi kot vadnica za vse diplomirane dijake filozofske fakultete, ki želijo postati profesorji. Vsakdo teh mora biti na akademiji 6 mesecev, kajti brez diplome eksperimentalne šole se služba ne more dobiti. Obe osnovni šoli služita kot vadnici za učitelje, ki se udeležujejo dvoletnega tečaja »Preobrazbe«, ki se vrši na obeh univerzah.

Drugi moment, ki prav posebno pada v oči, je obilna literatura in sicer izvirna, kakor tudi prevodi o sosednji delavni šoli s praktičnim uporabljanjem njenih principov. Prvi poizkus take uporabe je izvršil nemški dijak Delmuzos na sloviti Maraslijevi učiteljski šoli v Atenah v letih 1923 — 1926. Za tem pride v poštev poizkus direktorja M. Kundurasa v ženski učiteljski šoli v Solunu. V knjigarnah se lahko dobijo prevodi glavnih del propagatorjev novih pedagoških idej kot Kerschenteinerja, Gaudig-a in drugih.

Še tretja stvar je, ki jo takoj opazimo t. j. posebna organizacija prosvetne uprave in nadzorstva, o katerih bomo tu posebe govorili s posebnim ozirom na predpise o osnovnem šolstvu. Ti predpisi se iznašajo brez vsakega komentarja. Objava teh predpisov zasleduje edino ta smoter, da zadosti pedagoški radev-nosti, mogoče pa je, da izzovejo kak poseben interes.

Prosvetni sveti in nadzorniški sveti.

Takoj po Balkanski vojni, ki je prinesla Grčiji znatno razširjenje teritorija, je bila izvršena že v maju 1914. prva kodifikacija raz-nih predpisov o prosvetni upravi in nadzor-stvu. Tedaj je bil ustanovljen poseben prosvetni svet, kot organ osrednje prosvetne uprave.

Ta zakon vsebuje sledeče oddelke:

1. Prosvetni svet; 2. nadzorniški sveti in nadzorniki osnovnih šol; 3. Višji nadzorniki osnovnega šolstva; 4. Oblastni prosvetni in-spektorji; 5. Higijenska služba v šolah; 6. Za-časne odredbe.

Prosvetni svet ima 12 članov s sedežem v ministrstvu prosvete. On daje svoje mišlje-nje o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na prosveto; pripravlja načrte zakonov, pravilnikov in navodil, kakor tudi učne načrte in programe za osnovne in srednje šole; vrši nadzor-stvo nad inspektorji in nadzorniki, kakor tudi nad učiteljskimi šolami (nadzorstvo gimnazij pripada oblastnim inspektorjem); predlaga tudi nastavitve in premeščanja inspektorjev in nadzornikov, učnega osebja učiteljskih šol in njihovih vadič, kakor tudi profesorjev sred-njih šol; on odloča tudi o njihovem kaznova-nju in odpustu. Odloke prosvetnega, kakor tudi odloke o napredovanju učitelstva, ki so sestavljeni na podlagi razpisa, — je dolžan minister izvršiti tekom 15 dni po prejemu.

Polagoma je bilo dodeljenih svetu še več drugih administrativnih poslov in je zaradi tega ta zanemarljiv svoj namen, prosvetnega svetovca. Kritika njegovega neuspeha v tem pogledu je zalegla in potreba reorganizacije prosvetnega sveta je povsem dozorela že po svetovni vojni. Zaradi nerednega stanja v državi je prišlo do take reorganizacije šole leta 1928., a končna oblika je bila podana tej ustanovi šole leta 1932. v novi kodifikaciji predpisov v prosvetni upravi in nadzorstvu (zakon z dne 16. aprila 1932.).

Učiteljska knjigarna podružnica

Maribor — Tyrševa ulica št. 44

S tem novim zakonom je prejšnji prosvetni svet razdeljen na tri dele: glavni prosvetni svet (I), posvetovalni prosvetni svet (II), in administrativni ali upravni prosvetni svet (III). Uvajajo se tudi nadzorniški sveti za srednje šole. Posebno poglavje je posvečeno nastavitvam in premeščanju učitelstva.

Glavni prosvetni svet daje samo glavne direktive za prosvetno politiko v smislu prosvetnih potreb države, poleg ostalega odreja tudi vrste in tipe šol, kakor tudi njihovo šte-vilo; on odloča o ukinitvi šol in predlaga otvarjanje novih, razen osnovnih, in od 1932/33 šol. leta ne more biti otvorena brez njegovega predloga, razen osnovnih, nobena druga šola. Njegovi odloki o ukinitvi šol so obvezni.

Sestaja se dvakrat letno: 20. oktobra, ko odreja samo komisije za proučevanje, voli po-ročevalce in ugotavlja dnevni red za drugi sestanek to je 1. aprila, ko zaseda 15 dni. Vsak član dobiva po 200 drahem za vsako sejo. Sklepi glavnega prosvetnega sveta se skupno z vsemi referati tiskajo v posebni knjigi.

Poleg večjega števila prosvetnih uradni-kov, prihajajo v sestav glavnega prosv. sveta kot njegovi člani tudi predsednik kmetijske, trgovske, industrijske, tehnične in obrtne zbornice v Atenah, poleg tega zastopnik zve-ze mest in zastopnik splošne delavske zveze.

Posvetovalni prosvetni svet je podedoval od prejšnjega prosvetnega sveta povsem strokovne pedagoške posle: on pripravlja načrte zakonov, pravilnikov, razpisov in nasvetov, kakor tudi učne načrte in programe za osnovne in meščanske šole; odreja knjige, ki jih je treba prevesti za učitelje in ocenjuje predložene rokopise. itd.

Ta svet ima 5 članov, 4 moške in 1 žen-sko, ki sme biti tudi diplomirana učiteljica. Vsi člani pa morajo imeti dovršenih najmanj po dve leti pedagoških ali filozofskih študij v Evropi ali v Ameriki.

Člani tega sveta ne smejo sami predlagati učnih knjig v odobritev, niti tedaj, ako so svoje pravice prenesli na drugega.

Upravni prosvetni svet ima 10 članov, 8 rednih in 2 izredna, deli se na dva oddelka, za srednje in osnovno šolstvo, od katerih ima vsak po 4 redne in po 1 izrednega člana. Te volijo učitelji srednjih odnosno osnovnih šol in to za dve leti, za kateri čas sprejemajo ti delegati dvojne mesečne prejemke. Učitelj, ki je voljen za delegata, je moral dovršiti dve leti »Preobrazbe« na univerzi ali pa imeti 10 let službe in najmanj rang sekretarja 1. razreda.

Predloge upravnega prosvetnega sveta, kakor tudi nadzorniških svetov, more mini-ster osvojiti ali pa zavrniti, »dolžane« pa je iz-vršiti sklepe tekom 15 dni po prejemu. Isto velja tudi za predloge o napredovanju, ako so sestavljeni na osnovi razpisa.

Stanovska organizacija JUU iz društev:

VABILA:

— SRESKO DRUŠTVO JUU — LJUB-LJANA OKOLICA — VZHODNI DEL zboruje v soboto, dne 3. junija t. l. ob 9. uri v osnovni šoli v Mostah — s sledečim dnevnim redom:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Kmetijsko predavanje.
3. Volitev delegatov za banovinsko in državno skupščino.
4. Raznoterosti.

Prosimo članstvo za točen obisk.

Odbor.
— JUU SRESKO DRUŠTVO ČRNO-MELJ-METLIKA se udeležijo odkritja spominske plošče tov. Franju Lovšinu, častnemu članu tega društva, 4. junija 1933, ki jo odkrije občina Vinica svojem dolgoletnemu in za-služnemu učitelju v znak hvalečnosti. — Spored:

1. V soboto, na predvečer: Razsvetljava in bakljada.
2. V nedeljo rano zjutraj budnica.
3. Sprejem gostov.
4. Odkritje spominske plošče ob 11. uri: a) pesem, b) slavnostni govor, c) ostali go-vorniki, d) odkritje plošče z govorom viniškega župana, ki kot tak obenem sprejme ploščo v varstvo, e) pesem.
5. Skupni obed.
6. Prosta zabava.

Tovarišice in tovariši! Dolžnost nas vseh je, da s svojo udeležbo počastimo odkritje spominske plošče pokojnemu vnetemu kulturnemu pionirju, ki je v težkih prilikah, a z vztrajnim delom pripomogel k podvigu ugleda našega stanu in napredku naroda v Beli Krajini, med katerim je služboval.

Ljubič Matko, Eža Čampa,
t. č. predsednik. t. č. tajnica.

POROČILA:

+ JUU SRESKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA je zborovalo dne 8. aprila 1933. v Murski Soboti. Navzoča sta bila 72 člana (-ici).

Po otvoritvi je tov. predsednik poročal o sprejetem fin. zakonu za l. 1933./34., v kolikor vsebuje spremembe, ki zadevajo narodno šolo in učiteljsvo. Starosta Sokolskega društva v Murski Soboti gosp. geom. Pertot je govoril o smernicah in organizaciji narodno-obramb-nega in obče kulturnega dela v tukajšnjem sre-zu. Podčrtaval je zlasti važnost šole, knjižnic in društev pri tem delu. Tov. Gabrijelčič je poudaril veliki vzgojni in propagandni pomen slovenske pesmi. Tov. tajnik je poročal o an-

Oddelek za učila

Ljubljana
Maribor

keti z narodno-obrambnimi društvi dne 12. marca t. l. Osvojil se je predlog, naj se radi enotnosti in ojačenja narodno-obrambne-ga dela oživi v društvu odsek za obmejno šol-stvo, v katerega pridejo tov. Vertiš, Tomšič Z., Stanjko, Sobanova, Droč, Lapajne, Veit, Erniša.

Prečitan in sprejet je bil zapisnik o zad-njem zborovanju. Članstvo je vzelo na zna-nje vse došle dopise. Pravnega referenta dru-štvo odklanja. Protituberkulozno ligo so pri-pravljeni podpirati tov. Furek, Miklavčič, Hi-ma, Šavli. Sreski kmetijski referent je bil po-vabljen, da sodeluje pri učit. zborovanjih. Gradivo za zbirko narodnega blaga iz Prek-murja naj pošiljajo nabiratelji tov. Horvat B. Društvo je mnenja, da je absolutno potrebno ustvariti tudi »zakonito podlago«, da se avto-matično upokojijo tovariši (-ice) s polnimi službenimi leti. Članstvo soglašajo s resolucijo Učit. društva za Maribor - mesto v zadevi od-pustitve poročenih učiteljev.

Sledili sta tajniško poročilo o delu od-bora, stanju pri sekciji in osrednjem odboru